

Výzkum epigeonu přebuzských rašelinišť v roce 2007

Jan Farkač¹⁾ & Jan Farkač jun.²⁾

^{1) 2)} Španielova 1286, CZ-163 00 Praha 17 - Řepy

¹⁾ Katedra ochrany lesa a myslivosti, Fakulta lesnická a dřevařská,
Česká zemědělská univerzita, Kamýcká 1176, CZ-165 21 Praha 6 - Suchbátka
farkac@fld.czu.cz

Abstrakt

Práce představuje základní informaci o výskytu druhů broučích čeledí Carabidae, Dytiscidae a Hydrophilidae (Coleoptera) pramenné oblasti Rolavy v západním Krušnohoří. Výzkum byl zaměřen především na potvrzení možného recentního výskytu zvláště chráněného druhu střevlíka Ménétriesova (*Carabus menetriesi*). V soupisu druhů jsou uvedeny pouze druhy, které byly zachyceny metodou zemních pastí. Je diskutováno druhové spektrum druhů čeledi Carabidae a jejich ekologická valence.

Klíčová slova

Zoologie, faunistika, Coleoptera, Carabidae, Dytiscidae, Hydrophilidae, Krušné hory, Rolava

Úvod

Předkládaná práce je shrnutím výsledků výzkumu epigeonu v prameništi Rolavy v západních Krušných horách. Zkoumané lokality leží jihovýchodně a východně od Jeřábího vrchu v Přírodním parku Přebuz. Byly zkoumány tři mokřadní biotopy těchto souřadnic a nadmořské výšky: lokalita 1. (L1) 50°23'42,12" SŠ, 12°36'20,06" VD, 905 m n. m. (Obr. č. 1); lokalita 2. (L2) 50°23'49,25" SŠ, 12°36'34,22" VD, 909 m n. m. (Obr. č. 2); lokalita 3. (L3) 50°24'27,72" SŠ, 12°36'52,73" VD, 925 m n. m. (Obr. č. 3). Území leží v okrese Sokolov ve faunistických čtvercích síťového mapování fauny 5641 (lokality L1 a L2) a 5541 (lokalita L3) (Pruner & Míka 1996).

Výzkum v roce 2007 byl motivován především potvrzením výskytu střevlíka Ménétriesova (*Carabus menetriesi*) (Brdička & Těšál 1978, Farkač 2005, Farkač & Hůrka 2005, Fassati 1956). Byla použita stejná metodika, jako

1

při výzkumu v Národní přírodní rezervaci Božídarské rašeliniště v roce 2006, kde na ploše cca 1750 m² byla metodou zpětných odchytů (retrapů) do 100 živolovných zemních pastí zjišťována početnost populace a další biologická data tohoto druhu (velikost samců a samic, migrační schopnosti, populační dynamika) (Farkač 2006).

2

Materiál a metodika

Zemní pasti byly sestaveny z 1litrových polyetylenových lahví, kdy seřízlá horní část tvořila po otočení trychtýř. Jako úkryt pro zachycené jedince byl použit chomáč rašeliníku. Pasti byly umístěny 5 m od sebe v linii, na každém stanovišti po 20 pastech. Při větším množství srážek došlo několikrát k zatopení některých pastí. Nebyla zkoumána početnost populací jednotlivých druhů, ale pouhá aktuální přítomnost na stanovišti. Mrtví jedinci jsou ve sbírkách J. Farkače. Instalace pastí byla 13. května, poslední výběr 8. července 2007 (pasti byly vybírány přibližně v týdenním intervalu).

Za každým druhem čeledi Carabidae je v hranaté závorce ohodnocení jejich ekologické valence podle práce Hůrky a kol. (1996): [R] – druhy reliktní, [A] – druhy adaptabilní resp. typické, [E] – druhy eurytopní. U druhů, které jsou uvedeny v Červeném seznamu ohrožených druhů České republiky – Bezobratlí (Hájek & Šťastný 2005, Trávníček, Fikáček & Boukal 2005), je na konci řádku u druhu označení jejich zařazení – ČS/VU – druh zranitelný (vulnerable). Druhy čeledě Dytiscidae determinoval Jiří Hájek (Entomologické oddělení Národního muzea, Praha) a druhy čeledi Hydrophilidae Martin Fikáček (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha).

Výsledky

Carabidae (střevlíkovití)

- Agonum ericeti* (Panzer, 1809): 1 ex., 31.5.-6.6. (L2); [R]; ČS/VU
Carabus auronitens auronitens Fabricius, 1792: 4 ex., 31.5.-6.6. (L2); [A]
Carabus sylvestris sylvestris Panzer, 1793: 5 ex., 6.6.-16.6. (L2 – krajní past); [A]
Carabus violaceus violaceus Linnaeus, 1758: 1 ex., 31.5.-6.6. (L2 – krajní past); [A]
Europhilus fuliginosus (Panzer, 1809): více než 30 ex., 13.5.-8.7. (L1, L2, L3); [A]
Europhilus gracilis (Sturm, 1824): více než 10 ex., 21.5.-6.6. (L1 a L2); [A]
Loricera pilicornis pilicornis (Fabricius, 1775): více než 30 ex., 13.5.-8.7. (L1, L2, L3); [E]
Oodes helopioides helopioides (Fabricius, 1792): 1 ex., 6.6.-16.6. (L2 – krajní past); [A]
Pterostichus diligens (Sturm, 1824): více než 30 ex., 13.5.-8.7. (L1, L2, L3); [A]
Pterostichus oblongopunctatus oblongopunctatus (Fabricius, 1787): více než 10 ex., 31.5.-6.6. (L1, L2); [A]
Pterosichus niger niger (Schaller, 1783): více než 10 ex., 21.5.-6.6. (L2); [A]
Pterostichus rhaeticus Heer, 1837: více než 60 ex., 13.5.-8.7. (L1, L2, L3); [A]
Trichotichnus laevicollis laevicollis (Duftschmid, 1812): 1 ex., 6.6.-16.6. (L1); [A]

Dytiscidae (potápníkovití)

- Agabus affinis* (Paykull, 1798): 5 ex., 21.5.-31.5. (L1 a L2); 2 ex., 31.5.-6.6. (L1 a L2);
Agabus congener (Thunberg, 1794): 2 ex., 6.6.-16.6. (L1 a L2);
Agabus sturmii (Gyllenhal, 1808): 1 ex., 21.5.-31.5. (L2);
Hydroporus memnonius Nicolai, 1822: 1 ex., 21.5.-31.5. (L2); 2 ex., 31.5.-6.6. (L1 a L2); 1 ex., 6.6.-16.6. (L2);
Ilybius crassus Thomson, 1854: 2 ex., 21.5.-31.5. (L1 a L2); 2 ex., 31.5.-6.6. (L1 a L2); 1 ex., 6.6.-16.6. (L2); ČS/VU

Hydrophilidae (vodomilovití)

- Cercyon impressus* (Sturm, 1807): 2 ex., 31.5.-6.6. (L1 a L2);
Coelostoma orbiculare (Fabricius, 1775): 1 ex., 6.6.-16.6. (L2);
Crenitis punctatostrata (Letzner, 1845): 2 ex., 6.6.-16.6. (L1 a L2); ČS/VU
Enochrus ochropterus (Marsham, 1802): 1 ex., 21.5.-31.5. (L2); 1 ex., 31.5.-6.6. (L2);
Hydrobius fuscipes (Linnaeus, 1758): 1 ex., 21.5.-31.5. (L2).

Závěr

Během průzkumu v květnu až červenci roku 2007 byla na třech vybraných lokalitách prameniště Rolavy metodou zemních živolovných pastí zjištěna aktuální přítomnost 13 druhů čeledi střevlíkovitých (Carabidae), 5 druhů čeledi potápníkovitých (Dytiscidae) a 5 druhů vodomilů (Hydrophilidae). Žádný druh není zvláště chráněným druhem, 3 druhy (*Agonum ericeti*, *Ilybius crassus*, *Crenitis punctatostrata*) jsou vedeny v Červeném seznamu ohrožených druhů

České republiky – Bezobratlí jako druhy zranitelné (vulnerable). Z 13 druhů čeledi střevlíkovitých je jeden druh (7,7 %) hodnocen jako reliktní, 11 druhů (84,6 %) jako adaptabilní a 1 druh (7,7 %) jako eurytopní. Cílem průzkumu byla snaha potvrdit výskyt prioritního naturového druhu střevlíka Ménétriesova (*Carabus menetriesi*) (Farkač & Hůrka 2005). Ačkoliv byla použita obdobná metoda jako v roce 2006 v NPR Božídarské rašeliniště, přítomnost tohoto druhu zjištěna nebyla. Neznamená to ovšem, že je jeho přítomnost vyloučena, protože jsou zkoumané biotopy a nejbližší okolí kvalitativně velmi podobné božídarské lokalitě.

V souhrnu lze konstatovat, že prameniště Rolavy patří k velmi zachovalým rašelinným plochám (vrchoviště, přechodová rašeliniště) vyžadujícím nejvyšší ochranu. Je nezbytné minimalizovat hospodaření v lese v nejbližším okolí a na těchto místech podpořit přirozené procesy. Zároveň by bylo vhodné pokračovat v monitorování vybraných, indikačně významných skupin organismů a umožnit tak v časové řadě srovnání zjištěných výsledků.

Poděkování

Děkuji Městskému úřadu Kraslice za finanční podporu výzkumu, především však RNDr. Jiřímu Hejkalovi za entuziazmus, který kolem sebe šíří a bez něhož by potřebná biologická data k ochraně kraslické přírody nemohla vznikat.

Literatura

- Brdička I. & Těšál I. (1978): *Carabus menetriesi* Humm. (Coleoptera, Carabidae) v Krušných horách. Zpravodaj Muz. Západoč. Kraje v Plzni, Přír., 21: 73-74.
- Farkač J. (2005): Zajímavé nálezy střevlíkovitých brouků (Coleoptera: Carabidae) z České republiky. (Interesting records of ground beetles (Coleoptera: Carabidae) from the Czech Republic). Klapalekiana, 41: 17-31.
- Farkač J. (2006): Výzkumná zpráva Ověření výskytu a monitoring populací hmyzu významného z hlediska Evropského společenství. AOPK ČR, Praha, 5 pp. (Nepubl.ms.).
- Farkač J. & Hůrka K. (2003): Střevlíkovití. Hodnocení biotopů na základě zjištění prezence indikačně významných druhů brouků čeledi střevlíkovitých (Coleoptera: Carabidae), pp. 264-277. In: Seják J., Dejmal I. a kol.: Hodnocení a oceňování biotopů České republiky. Český ekologický ústav, Praha, 428 pp.
- Farkač J. & Hůrka K. (2005): *Carabus menetriesi* in der Tschechischen und in der Slowakischen Republic. Angewandte Carabidologie, Suppl. 4 (*Carabus menetriesi* Hummel, 1827 – Verbreitung, Ökologie und Schutz einer prioritären Art der FFH-Richtlinie): 29-33.

- Fassati M. (1956): O geografické variabilitě, biologii a původu *Carabus ménétiesi* Hummel v Československu. (Über die geographische Variabilität, Biologie und über den Ursprung von *Carabus ménétiesi* Hummel in der Tschechoslowakei). Acta Faun. Entomol. Mus. Nat. Pragae, 1: 65-76.
- Fleischer A. (1927): Pozoruhodné nálezy brouků v Čsl. republice r. 1926. Čas. Čs. Spol. Entomol., 23: 97-98.
- Hájek J. & Šťastný J. (2005): Dytiscidae (potápníkovití), pp. 414-416. In: Farkač J., Král D. & Škorpík M.: Červený seznam ohrožených druhů České republiky – Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- Hůrka K., Veselý P. & Farkač J. (1996): Využití střevlíkovitých (Coleoptera: Carabidae) k indikaci kvality prostředí. (Die Nutzung der Laufkäfer (Coleoptera: Carabidae) zur Indikation der Umweltqualität). Klapalekiana, 32: 15-26.
- Pruner L. & Míka P. (1996): Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. Klapalekiana, 32 (Suppl.): 1-175.
- Trávníček D., Fikáček M. & Boukal D. (2005): Hydrophiloidea (vodomilové), pp. 422-424. In: Farkač J., Král D. & Škorpík M.: Červený seznam ohrožených druhů České republiky – Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- Veselý P., Moravec P. & Stanovský J. (2005): Carabidae (střevlíkovití), pp. 406-411. In: Farkač J., Král D. & Škorpík M.: Červený seznam ohrožených druhů České republiky – Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.